

EUSKARAREN LEGEA ONARTU ZENETIK HONA, EUSKARAK HERRI ADMINISTRAZIOAN IZAN DUEN GARAPENAZ

Gotzon Egia

SARRERA

Hogeita bost urte joan dira, Euskararen Erabilera Arauzkotzeko 10/1982 Oinarrizko Legea onartu zuenetik, 1982ko azaroaren 24an, Eusko Legebiltzarrrak. Denbora luzea da, ez agian hizkuntza baten eskalatik begiratuta, bai ordea giza jardueraren ikuspegitik ikusita; izan ere, euskararen legeak xede nagusi bat izan baitzuen: gizakion jokabidea arautzea, euskarari –Mitxelenaren hitzak gogoratuz– «handikeriazko menturarik gabe, iraupena eta hazkuntza segurtatzeko behar adina tokia» aurkitzeko gure gizartean.

Gauzak asko aldatu dira euskal gizartean ordutik hona, mundu zabalean aldatu diren bezainbatean. Euskarak ere ez du bide makala egin 25 urteotan, alderdi guztietan: adierazgarria da, esate baterako, legearen jatorrizko izena «Euskararen Erabilera Arauzkotzeko Legea» izatea; horretan ere, ez dira hogeita bost urte alferrik igaro, nekez izendatuko baikenuke gaur egun legea «arauzkotzeko» horrekin.

Euskararen legeak nolako eragina izan du, hogeita bost urte hauetan, EAEko herri administrazioetan? Lehen baino gehiago egiten ote dute euskaraz herri administrazioek gaur? Zenbatean eta nola? Herri langileen jardun profesionala euskaraz izaten al da? Nolako eragina izan du itzulpengintzak? Zenbateraino daude egokiturik gure herri administrazioak gizartearen hizkuntza eskakizunetara?

Galdera horiei erantzuten ahaleginduko gara, euskararen legeak 25 urteotan egin duen bidean mugari izan diren gertakariak eta datuak azaltzarekin batera.

Administrazioaren esparruan, euskararen legeak ez du berariazko garapen luzerik izan; garapen urriak ez du esan nahi, baina, herri administrazioetan plangintza lanik egin ez denik, euskararen erabilera aitzineratzeko eta hedatzeko. Aitzitik, euskararen legeak arautu zituen beste gai-esparru batzuen aldean (hezakuntza, esate baterako), esan daiteke herri administrazioetan gehiago izan direla plangintza saioak, araugintza ahaleginak baino, euskararen erabile-

raren alde. Euskararen legea gauzatzeko jardunbide ugariena izan denez, plangintza lan horren ebaluazio labur bat ere egiten saiatuko gara.

LEGE-ARAU BIDEA

Lege xedapenen aldetik, herri administrazioen esparruan euskararen legeak izan duen garabide nagusi bakarra izan da 1997ko apirilaren 15eko 86/97 Dekretua, Euskal Autonomia Erkidegoko herri administrazioetan euskararen erabilera normalizatzeko prozesua arautzekoa (Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria, 72. zk., 1997ko apirilaren 17koa).

Dekretu horrek herri administrazio hauek hartzen ditu bere eragimen esparruaren barruan:

- Euskal Autonomia Elkarteko Administrazio Orokorra eta bere erakunde autonomoak.
- Herri Kontuen Euskal Epaitegia.
- Lan Harremanen Kontseilua.
- Foru- eta toki-administrazioak eta beren erakunde autonomoak.
- Lurralde Historikoetako Batzar Nagusiak.
- Euskal Herriko Unibertsitateko administrazioan eta zerbitzuetan diharduten langileak.

Esan genezake, beraz, dekretuak arautzen duela herri administrazio «klasikotzat» jotzen dena, maila guztietako administrazio zentralak, alegia. Aitzitik, eragimen esparru horretatik kanpo gelditzen dira:

- hezkuntza
- osasuna
- Ertzaintza
- epaitegiak eta justizia administrazioa
- Estatuaren administrazio zentrala.

Esan beharrik ez dago, jakina, dekretuaren esparrutik kanpo gelditzen diren alor horietan euskararen erabilera sustatzeko plangintza lanak ez direla, beste gabe, maila berekoak izan, ez trinkotasunez, ez indar eragimenez, ez asmo-xedez: zer konparaturik ez du, esate baterako, hezkuntza sistemak 25 urteotan egin duen ahaleginak, Estatuaren administrazioko erakundeek euskarara aintzat hartu eta erabiltzeko egin duten eginahal apurraren aldean.

LANPOSTUAK ETA HIZKUNTZA ESKAKIZUNAK

Labur esanda, 86/97 Dekretuak oinarri hauen arabera antolatzen du herri administrazioetan euskararen erabilera normalizatzeko prozesua:

- Hizkuntza jakintzaren mailak ezartzen dizkie lanpostuei, *hizkuntza eskakizunak* (HE), hain zuzen.
- Lau maila bereizten dira, ahozko nahiz idatzizko hizkuntza trebetasunen gaitasun mailaren arabera: *HE1, HE2, HE3, HE4*.
- Derrigortasuna: lanpostuari ezarritako HEren eskakizunetara langile bakoitzak egokitu beharra ote daukan definitzen du.
- Administrazioaren zerbitzuak edo unitateak sailkatu egiten ditu, hizkuntza helburuetan: *administrazio-atal elebidunak* eta *euskarazko administrazio-atalak*.

Oinarri horien gainean, beraz, EAEko herri administrazioetako lanpostu guztiek esleiturik dute HE bat. Kasu bakoitzean bete beharreko eginkizunak aintzat harturik, eta azterketa xehatu bat eginik, lanpostuari maila jakin bateko HE ezartzen zaio.

HEk ezartzen duen maila hori betetzea, hau da, une bakoitzean lanpostuan den langileak maila hori azterketa baten bitartez egiaztatu beharra ezinbestekoa da batzuetan, ez besteetan. Dekretuak erabaki hori zentzuzko neurrietara biltzeko irizpide zehatzak ematen ditu, eta, oro har, administrazio erakunde bakoitzak gutxienik izan behar duen HE derrigorrezkoen portzentajea finkatzeko oinarriak xedatzen ditu: herri administrazio bakoitzaren eskumen esparruko euskaldunen ehunekoak dira, labur beharrez, HE derrigorrezkoen portzentajea erabakitzeko irizpidea.

Bestalde, herri administrazioetan euskararen erabilera normalizatzeko prozesuaren sistema osatzeko, 86/97 Dekretuak zehaztasun handiz xehatzen ditu zein diren zerbitzua bi hizkuntza ofizialetan emateko prest egon behar duten administrazio atalak (*administrazio-atal elebidunak*), eta, horrez gain, lanaren zati bat bederen euskaraz sortzeko prest egon behar dutenak (*euskarazko administrazio-atalak*). Biztan denez, herri erakunde baten barruan administrazio atalen banaketa horrek eragin sakona du lanpostuen HE erabakitzekoan eta, jakina, derrigortasunak ipintzerakoan.

DEKRETUAREN BESTE ALDERDI ESANGURATSU BATZUK

Halaber, 86/97 Dekretuak garrantzi handiko beste xehetasun batzuk ere arautzen ditu, EAEko herri administrazioetan euskararen erabilera normalizatzeko prozesuari dagokionez, besteak beste:

- Hizkuntza eskakizunak egiaztatzeko bideak eta baliokidetzak.
- Salbuespen egoerak: HEren beharkizunaz salbuetsita dauden egoerak.

HEk egiaztatzea ezinbesteko betekizuna da lanpostuan derrigorrezko HE duen herri langile ororentzat; horrenbestez, egiaztatze bideak, hau da, azterketak egin eta HEren «titulua» aitortzeko jardunbidea, ez da kontu hutsala, batik

bat aitorpen horri loturik baldin badago langilearentzat dena delako lanpostu horretan jarraitzea ala, nahitaez, lanpostuz aldatu beharra edo, areago, kale gorrian gelditzea.

Baita ere, HEN aitorpenaren baliokideak jasotzen ditu dekretuak, administrazioaren beste esparruetan balio ofiziala duten tituluaren aldean (hezkuntza sistemako HEk, EGA). Dekretuaren asmoa ulergarria izanagatik ere, hizkuntza gaitasunaren esparruko aitorpen ofizialen esparru hori nahasbide gertatu izan da zenbaitetan, «bi norabideko» sistema batean oinarritzen baita. Zorionez, badirudi laster elementu nahasgarri guztiak desagertuko direla, hizkuntzen ikaskuntza, irakaskuntza eta ebaluaziorako Europako Erreferentzi Marko Bateria izango baita era guztietako hizkuntza titulazioen baliokidetza neurria.

Azkenik, HE derrigorrezkoak betetzeko beharkizunaz salbuetsirik dauden langileen egoerak arautzen ditu 86/97 Dekretuak. Langilearen adina, hizkuntzak ikasteko gaitasuna eta mendekotasun fisikoak nahiz psikikoak ezartzen ditu salbuespenaren oinarritzat. Ez modu aratz eta zalantza gabekoan, ordea: interpretaziorako tarte zabalegia lagatzen dio, nire iritziz, herri administrazioetan euskararen erabilera indargabetzen saiatu nahi lukeen orori; eta jakina da nahikunde hori, aurreiritziz beteta egon arren, ez dela inolaz ere urria, ez herri administrazioen barnean, ez kanpoan.

LANGILE KOPURUA

Dekretuaren eragimen esparrua ez da, inolaz ere, ahuntzaren gauerdiko eztula: hurrengo taulan ikus daitekeenez, 90.000 bat langile dira, batez beste, 86/97 Dekretuaren eraginpean.

Herri administrazioetako langileak - 2006

	EAE	Araba	Bizkaia	Gipuzkoa
Guztira	105.372	22.772	51.294	31.306
Estatuaren herri-administrazioa	14.418	3.271	6.922	4.225
Autonomia-erkidegoen administrazioa	59.425	12.271	29.245	17.909
Tokiko Administrazioa (Foru-aldundiak eta Udalak)	29.033	6.850	13.594	8.589
Unibertsitateak	2.496	380	1.533	583

Iturria: Ministerio de Administraciones Públicas.

Kopuru horiez bi ohar egin behar dira:

- Alde batetik, esan behar da ez dagoela guztiz garbi Estatuaren herri administrazioetako zenbat langile dagoen, legez, 86/97 Dekretuaren eraginpean.

esparruaren mende; den-denak ez, noski, baina horietako batzuk bai (esparru batzuetako ikuskaritza zerbitzuak, gobernuaren ordezkarietzako langileak...).

- Bestetik, unibertsitateari dagokionez, taulan ageri diren kopuru apal horiek AZP edo administrazio eta zerbitzuetako langileenak dira, ez, jakina, irakasleenak.

Nolanahi ere den, estimazio murriztena eginda ere, argi dago EAEko herri administrazioetan euskararen erabilera normalizatzeko prozesua erakunde askotako langile multzo handi bati dagokiola.

EMAITZAK, 10 URTE ETA GERO...

Modu sintetikoan esanda, eta sinplifikazio handi samar bat eginez, esan genezake 1997ko apirilaren 15eko 86/97 Dekretuak eragindako plangintza helburu guztien erdibidera iritsia dela EAEn:

- HE derrigorrezkoa duten langileen erdiek lortu dute eskatutako maila.
- Herri erakundeen % 48 euskara plan baten barruan ari da.

Zehazkiago eta xehetasun handiagoz ikus daitezke datuak hurrengo taula honetan:

Hizkuntza eskakizunen egiaztatze maila - 2007

Erakunde mota	egiaztaturik	deus ez	HE1	HE2	HE3	salb.	l. hutsik
Batez beste	51,61	4,51	4,04	0,64	0,03	5,53	33,64
Udalak	53,03	8,17	7,07	1,13	0,16	6,64	23,8
Mankomunitateak	37,43	6,29	3,43	1,14	0	20	31,71
Foru aldundiak	53,91	6,22	5,66	1,02	0	6,42	26,76
Jaurlaritza	46,5	5,39	4,28	0,79	0,08	8,55	34,42
Herri Kontuen Euskal Epaitegia	70,97	3,23	9,68	0	0	6,45	9,68
Lan Harremanen Kontseilua	75	0	0	0	0	0	25
Datuak Babesteko Euskal Bulegoa	28,57	0	0	0	0	0	71,43
Eusko Legebiltzarra	67,8	10,17	5,08	1,69	0	0	15,25
Euskal Herriko Unibertsitatea	31,32	1,13	1,13	0	0	1,7	64,72

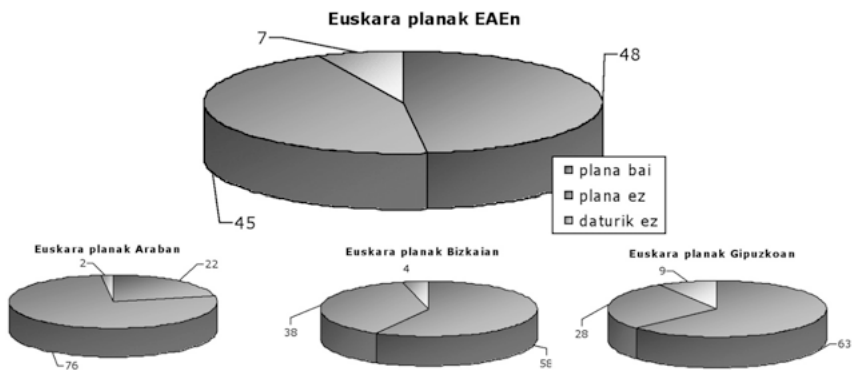
Iurria: Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza.

Datu «ofizial» horien esanahia ongi ulertuko bada, lerro artean irakurtzen jakin behar da. Izan ere, langile kopuruaz udalak, foru aldundiak eta Eusko

Jaurlaritza dira, luzaz, herri erakunde indartsuenak; esan daiteke portzentaje orokorrak eremu horietan erabakitzen direla.

Deigarria da, hain zuzen, Eusko Jaurlaritzaren egiaztapen maila izatea, hiru esparru handienetan, apalena.

Bestalde, adierazgarria da baita ere dekretua eman eta handik 10 urtera EAEko herri erakundeen erdia soilik izatea euskara plan antolatu eta berariaz onartutako baten barruan. Hurrengo irudiak azaltzen du egoera orokorra eta herrialdez herrialdekoa:

Iturria: Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza.

Herrialde batetik bestera dauden alde nabarmenak direla eta, hizkuntzaren soziologiak erraz esplika dezake, esate baterako, Arabako zenbait eskualdetako udaletan zail izatea euskararen erabileraren aldeko planak eratzea, euskarazko zerbitzurik eskatuko duen herritarren kopurua benetan urria baita.

Aldiz, nekez azal dezake Bizkaiko zenbait eskualdetan hamar urteotan izan den utzikeria politikoa, biztanleriaz, langile kopuruz eta bitartekoz indartsu diren udalerrri batzuetan euskara plan baten arrasto xumerik ere egon ez dadin. Hain gutxi azal dezakete, ez hizkuntzaren soziologiak, ez euskara bizi-berritzeko estrategia orokorrak, Gipuzkoako herri erakundeen heren bat (!) oraindik euskara plan zentzuzkorik gabe egotea.

BESTE INDIZE LAGUNGARRI BATZUK

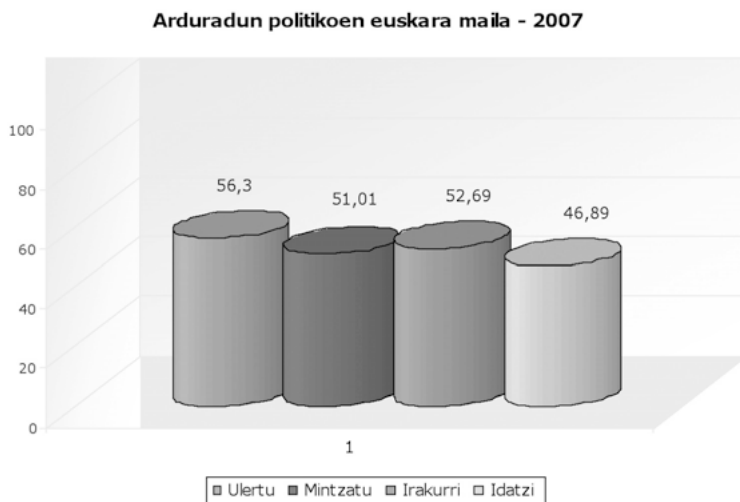
EAEko herri administrazioetan euskararen erabilera normalizatzeko planetan esparru asko jasotzen dira, administrazio erakunde batek gaur egun bere gain dituen eskumen ugari eta, batzuetan, konplexuen araberakoak. Esparru

horietako bakoitzak behar luke, ziurrenik, azterketa xeheago bat, 86/97 Dekretuak eragindako plangintzaren emaitzak luze-zabalean arakatzeko.

Alor horiek, baina, adierazgarri bezain lagungarri izan daitezke EAEko herri administrazioetan euskararen erabilera normalizatzeko egindako plangintzaren emaitzak neurtzeko eta balorazio orokor bat egiteko. Horietako batzuk azalduko ditugu jarraian.

Arduradun politikoek euskara maila

Hizkuntza trebetasunen artean aldeak badaude ere, oro har arduradun politikoek erdia da, gutxi gorabehera, euskaraz egiteko gai, hurrengo irudiak erakusten duen gisan:

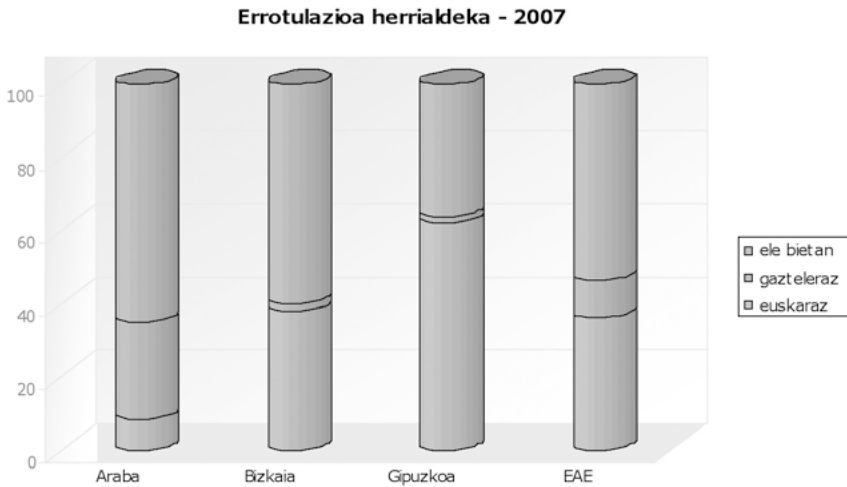

Iturria: Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza.

Datuaren egiazkotasuna guztiz zalantzan jarri gabe, argitu beharra dago, nolana ere den, herri administrazioetako arduradun politikoak ez daudela 86/97 Dekretuak araututako gaien artean. Beraz, besteak beste, arduradun politikoek ez dute egiaztapen ofizialik frogatu behar hizkuntzaren aldetik. Pentsatu beharra dago, beraz, aurreko irudiak erakusten dituen datuak herri administrazioen erantzule politikoek autoebaluazio batez sortuak direla. Datu baikorregiak ote dira? Ez dago zehatz esaterik, baina beratasun handi samarrekoak direla begi-neurriz ikus daiteke: nekez zenbatu daitezke gure herri erakundeetan hautetsi eta arduradun politikoek ia % 47 euskarazko ongi idazteko gai direnak.

Herri erakundeen barne errotulazioa

Batez beste, EAEko herri administrazioen mende dagoen errotulazioa (bulegoak bezala herriko kaleak edo bideak) euskaraz egiten da % 36,2; gaztelera % 10,2; eta ele bietan % 53,7:

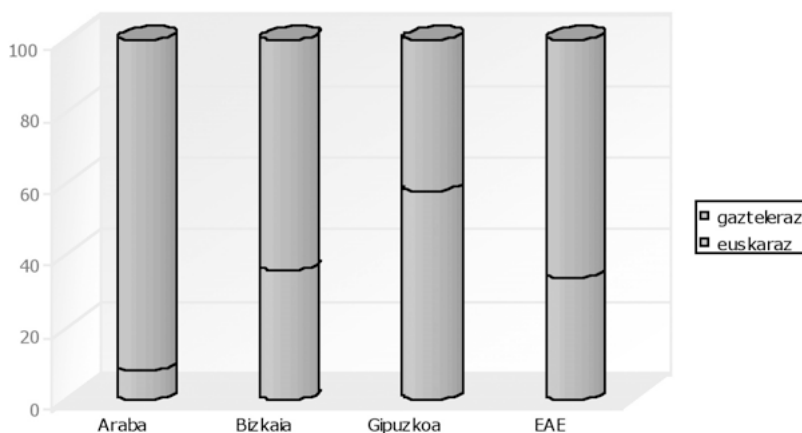
Iturria: Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza.

Aitortu beharra dago errotulazioaren alderdi hau izan daitekeela, alde askotatik ikusita, «euskararen alde» lerratzen errazena: errotuluak behin ipintzen dira, irauteko, ez dira egunero aldatu edo landu behar, testu luzerik ez dute izaten...

Zernahi den gisaz, berriro ere, herrialde batetik bestera aldaerak badira, ez nolana hikoak: Gipuzkoan euskara hutsez dira herri erakundeetako % 62 errotulu; Araban, gaztelera hutsez % 26,5.

Tresna informatikoak

Batez beste, EAEko herri administrazioek darabiltzaten tresna informatikoetatik, % 34 daude euskaraz lan egiteko prestatuak; % 66, berriz, gaztelera hutsez. Nekez pentsa daiteke, gaur egun, administrazioak funtsezko langintza edo zerbitzurik egin dezakeenik tresna informatikoak, era batera nahiz bestera, erabili gabe. Hala ere, luzaz dira euskaraz lan egiteko egokitu gabekoak:

Tresna informatikoak herrialdeka - 2007

Iturria: Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza.

Herrialdeen artean aldeak izugarriak dira alor honetan: Arabako herri erakundeetan, informatika tresnetan % 92 dira gazteleraz hutsez, Bizkaian % 64, eta Gipuzkoan % 42.

Herri erakundeen webguneak

Informazioaren eta jakintzaren aroan murgildurik bizi garelarik, herri erakundeen jarduerak gero eta alderdi pisutsu eta esanguratsuagoa du Interneten: gero eta gehiago, administrazioaren webguneak ez dira informazio leiho soilak, baizik herritarrari zerbitzu zuzen eta garrantzizkoak emateko bitartekoak ere.

Adierazgarria da webguneak sortzeko eta erakusteko erabili ohi den hizkuntza jokabidearen arteko alde nabaria:

Herri administrazioen webguneak - 2007	euskaraz	gazteleraz	ele bietan
Sortzen dira...	11	83	6
Erakusten dira...	12	17	71

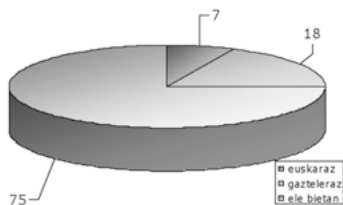
Iturria: Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza.

Gehien-gehienetan gazteleratik abiatuta sortzen dira gure herri erakunde-etako webguneak, egia da, baina jendaurrean plazaratzeko gutxienik bi hizkuntza ofizialetara jotzen da maizenik.

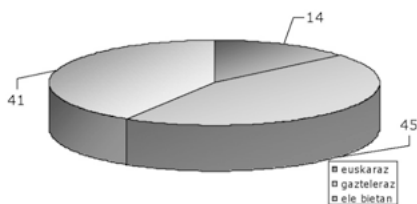
Jendaurreko adierazpenak

Batez beste, EAeko herri erakundeek jendaurreko adierazpenetan jokabide arras desberdina dute, adierazpen idatziz ala ahoz den:

Jendaurreko adierazpenak idatziz - 2007

Jendaurreko adierazpenak ahoz - 2007

Iturria: Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza.

ETORKIZUNARI BEGIRA

EAeko herri administrazioetan euskararen erabilera normalizatzeke plangintza lanetan aurrera egin nahi badugu, ibilitako bidearen irakaspenak aintzat hartu behar genituzke, nire irudiz. Orobat, esango nuke 1997ko apirilaren 15eko 86/97 Dekretua eman zenetik igarotako hamar urteotan herri erakundeen hizkuntza politikak izan duela emaitza adierazgarririk, baina ez duela *nahiaren* muga gainditu.

Euskararen legeak herritarrari aitortzen dizkion hizkuntza eskubideetan urrats esanguratsurik eman nahi baldin bada, *irauli* bat beharko dugu, euskara izan dadin, lehendabizi, administrazioaren zerbitzuak emateko hizkuntza normala; eta, bigarrenik, administrazioaren lanaren tresna.

Etorkizuneko lan horri begira, jarraian azalduko ditut, nire ustez, aintzat hartu beharreko puntu batzuk.

Lana, euskaraz

Herri administrazioek euskaraz gehiago eta maizago lan egin behar dute. Udaletan, foru aldundietan, Jaurlaritzaren bulego eta ordezkarietetan, lanean euskaraz jardungo duten guneak eratu behar dira, uhin biderkatzaile izan daitezten.

Besteak beste, belaunaldien ordeztearekin batera, heziera euskaraz jasoa duten gazteei aukera, bitarteko eta ingurune egokiak eskaini behar dizkiegu

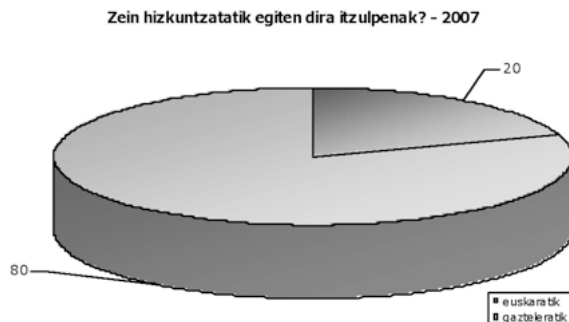
herri erakundeetan euskaraz lan egin dezaten. Alferrik da administrazioan sartzeko hauta-probetan euskaraz jakin beharra aldarrikatu eta eskatzea, lanaren eremu guztiak erdaraz eratuak eta antolatuak baldin badira.

Itzulpengintzaren eragimena

Maiz entzun ohi dugu administrazioaren esparruko itzulpenaren kalitatea auzitan ipintzen. Nago kritika horiek ez ote duten, askotan, kritika egilearen ezintasuna edo, gutxienez, nagia ezkutatu nahi: administrazioak ematen dituen xedapen gehienak, gaiez nahiz estiloz, lehor samar izan daitezkeela aitorturik ere, ez du uste euskarazko bertsioak (halaxe izaten baitira euskarazko administrazio testu gehienak: itzulpenak) gaztelerazkoak baino baldarragoak eta ulergaitzagoak direnik.

Aitzitik, nire irudiz oso kontuan hartu behar genuke hogeita bost urteotan euskararako itzulpengintzak ezarri dituela administrazio eta lege esparruko estandarraren oinarriak. Urte luzeotan, herri erakunde askotan egin den itzulpen lan jarraitu, etengabe eta saiaturik gabe nekez uler genitzake egungo administrazio eta lege esparruko euskararen erabilera gehienak.

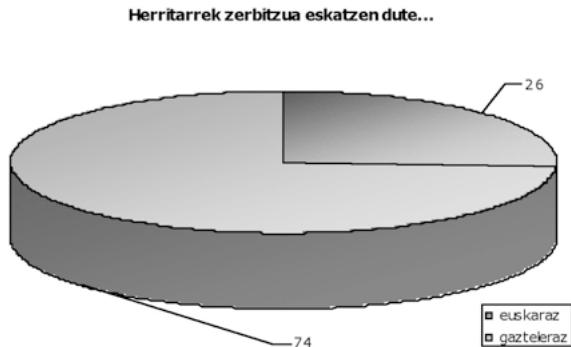
Hori alde batetik. Bestetik, herri erakundeetan lanean euskaraz jardungo duten guneak sortzen eta indartzen diren heinean, orekatu daiteke pixka bat gaur egungo itzulpengintzaren norabidea:

Iturria: Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza.

Euskararen eskaera urria

Aitortu beharra dago herritar gehienek erdaraz jotzen dutela herri erakundeetara:

Iturria: Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza.

Baldintzapen psiko-sozial asko egongo dira, ziurrenik, herritarrek administrazioaren aurrean duten hizkuntza jokabide hori arrazoitzeko, eta baldintzapen horietan eragiteko tresnak edo bideak bilatu beharko dituzte herri erakundeek.

Nolanahi ere den, ez zait iruditzen administrazioari zerbitzu egokiak euskaraz eskatzeko joera larregi goratuko denik: % 26k eskatzen du gaur egun zerbitzua euskaraz EAEko herri administrazioetan. Kontuan izanik 15 urtez gorako EAEko populazio euskalduna % 29,16 dela... Horretan, bizitza sozialaren beste esparru askotan bezala, herri administrazioak urrats bat aitzinetik joan behar du.

Eta beste hainbat alorretan...

- Lanpostuen ezaugarriak eta eskakizunak egungo egoerara egokitu behar dira.
- Profesional gazteei euskaraz lan egiteko aukera, lanabes eta ingurune egokiak eskaini behar zaizkie
- Kontratazio publikoan hizkuntza irizpideak aintzat hartu behar dira ezinbestean.
- Prestakuntza planetan euskarazko hezierari jarraitzeko bideak zabaltu behar dira.
- Kudeaketa tresna informatikoak elebi(aniz)tasunaren ikuspegiarekin sortu eta landu behar ditugu.

AZKEN HITZA

Orain del hogeita bost urte legebiltzarreko indar politikoek asmatu zuten, denon artean, euskararen oinarritzko legea onartzeko adostasun nahikoa.

Gauzak asko aldatu dira ordutik hona, baina ez nuke esango orduko giro politikoa gaurkoa baino bareago eta errazagoa zenik: mutur askotako hariak bildu behar izan zituzten legearen eragileek, Pedro Migel Etxenike orduko sailburuaren zuzendaritzapean, euskararen inguruan adostasun gune zabal bat lortzeko.

Egun, herri administrazioetan euskararen erabileran urrats bat aitzinera eman nahi badugu:

- Ez genuke inoiz ahantzi behar euskararen garabideak adostasun politiko eta sozial handia behar duela, eta une honetan euskarak leku zentralagoa behar duela.
- Euskararen legea onartu zeneko adostasuna, gutxieneko mailatzat hartu behar genuke. Herri administrazioaren eta zerbitzuen esparruan, euskararen erabilerak aitzinera egingo du, lehenik, euskaldunen ekimenez, baina, bigarrenik, euskararik ez dakitenen adostasunez. Izan ere –eta berriro Mitxelena parafraseatuz–, «erdara ere gurea da».